

Obsah

	Předmluva	11
1	ÚVOD	13
1.1	Situace oboru	13
1.1.1	Stav religionistiky v rámci teologického studia	13
1.2	Místo práce na rozmezí oborů	14
1.3	Vztah k dosavadní české literatuře	14
1.4	Struktura textu	14
1.5	Jaké cíle si klade tato práce?	15
1.6	Poznámkový aparát a práce s prameny	15
2	RELIGIONISTIKA JAKO OBOR	17
2.1	Nástin dosavadních pojetí	17
2.1.1	Studium náboženství v rámci katolického teologického studia	17
2.1.2	Religionistika a evangelická teologie	17
2.1.3	Pozitivistická religionistika a filozofie náboženství	18
2.1.4	Religionistika za komunistického režimu	19
2.2	Společné rysy současného interdisciplinárního studia náboženství	19
2.3	Teologický komentář ke vztahům popisné religionistiky, filozofie náboženství a teologie	20
2.4	Doplňující poznámky o některých mezioborových vazbách religionistiky	22
2.4.1	Popisná religionistika jako jádro věd o náboženství	22
2.4.2	Kontextuální religionistika	22
3	DEFINICE NÁBOŽENSTVÍ	27
3.1	Poznámka o stavbě a funkci definice	27
3.2	Doplňující poznámka k historii definic náboženství	28
3.3	Definice náboženství jako východisko této práce	30
3.3.1	Komentář východiskové definice	30
3.4	Teologický komentář k předmětu náboženského vztahu	32

4	TYOLOGIE NÁBOŽENSTVÍ	35
4.1	Obecné uvedení do typologie	35
4.1.1	Důvody typologie	35
4.1.2	Zásady typologie	35
4.2	Doplňující poznámka - kritika užívaných typologií	36
4.3	Nástin typologie	38
4.3.1	Typologie podle objektu	38
4.3.2	Typologie podle subjektu	42
4.4	Teologický komentář k třídění náboženství	47
4.5	Meze typologie	48
5	RELIGIOZITA	50
5.1	Co je religiozita?	50
5.2	Metody zkoumání religiozity	50
5.2.1	Použitelnost sociologických metod a její meze	50
5.2.2	Problematika otázek v religionistických šetřeních	53
5.3	Stav a vývoj religiozity	55
5.3.1	Hypotézy o religiozitě před jejím empirickým zjišťováním	55
5.3.2	Shrnutí a výklad významných údajů z empirických šetření	56
6	VZNIK NÁBOŽENSTVÍ A JEHO RANÁ STADIA	63
6.1	Místo úvah o vzniku náboženství v religionistice	63
6.2	V jakém smyslu lze mluvit o vzniku náboženství?	63
6.3	Metodologie studia počátků náboženství	64
6.4	Nejstarší stadia náboženství	64
6.5	Dvě pojetí počátků náboženství	65
6.5.1	Evoluční koncepce	65
6.5.2	Deteriorační pojetí	67
6.6	Responzivní hypotéza o původu náboženství	69
6.7	Různé výpovědi o původu náboženství - mezioborová souvislost	70
7	NÁSTIN SPECIÁLNÍ RELIGIONISTIKY	72
7.1	Co je speciální religionistika?	72
7.2	Zaniklá starověká náboženství vybraných evropských etnik	72

7.2.1	Keltské náboženství	72
7.2.2	Náboženství starých Germánů	73
7.2.3	Náboženství starých Slovanů	74
7.3	Antická náboženství	74
7.3.1	Náboženství starých Egyptanů	74
7.3.2	Antické řecké náboženství	75
7.3.3	Antické římské náboženství	77
7.3.4	Íránské náboženství	78
7.4	Současná neliterární náboženství	79
7.4.1	Africká neliterární náboženství	79
7.4.2	Náboženství Oceánie	80
7.4.3	Indiánská náboženství	81
7.4.4	Náboženství arktických etnik	82
7.5	Čínské národní náboženství	82
7.5.1	Konfuciánství	83
7.5.2	Náboženský taoismus	84
7.6	Indické národní náboženství	85
7.6.1	Prehistorie	85
7.6.2	Védské období, bráhmanismus	86
7.6.3	Hinduismus	86
7.7	Buddhismus	89
7.7.1	Původ buddhismu	89
7.7.2	Buddhistické posvátné spisy	89
7.7.3	Théraváda	90
7.7.4	Mahájána	90
7.7.5	Neobuddhismus	91
7.7.6	Doktrína a praxe buddhismu	91
7.8	Judaismus	93
7.8.1	Původ judaismu	93
7.8.2	Základní náboženská literatura judaismu	94
7.8.3	Nástin dějin židovského společenství v diaspoře	94
7.8.4	Židovské mystické směry	95
7.8.5	Současné uspořádání židovského náboženského společenství	96
7.8.6	Víra a náboženská praxe judaismu	96
7.9	Islám	98
7.9.1	Význam islámu	98
7.9.2	Vznik islámu	99
7.9.3	Prameny Božího zjevení	99
7.9.4	Dva hlavní směry islámu, sunnité a ší'ité	100

7.9.5	Islám v náboženském a kulturním kontextu	100
7.9.6	Další diferenciacie v islámu	101
7.9.7	Islámská mystika	101
7.9.8	Výklad koránu a islámská věrouka	102
7.9.9	Morálka islámu	102
7.9.10	Islámské duchovní společenství	103
8	ZMĚNA NÁBOŽENSKÉHO PARADIGMATU	107
8.1	Důvod zájmu	107
8.2	Důvod volby názvu	107
8.3	Změna paradigmatu není univerzální a pevně vázaná na dobu	108
8.4	Situace před změnou náboženského paradigmatu	109
8.5	Změna náboženského paradigmatu v různých kulturách ...	110
8.5.1	Oblast řecké kultury - od mýtu k logu	110
8.5.2	Hinduistické filozofické a náboženské školy	111
8.5.3	Buddhismus jako plod změny paradigmatu	112
8.5.4	Čínské klasické náboženství	113
8.5.5	Změna paradigmatu v náboženství Izraelitů	114
8.6	Společné rysy nového náboženského paradigmatu	115
8.7	Souvislosti s jinými tématy	116
9	KRITIKA NÁBOŽENSTVÍ A ATEISMUS	118
9.1	Ateismus jako předmět religionistiky	118
9.2	Co je ateismus?	118
9.3	Otázka důslednosti ateismu	119
9.4	Rozlišení ateismu podle intenzity	120
9.4.1	Praktický ateismus	120
9.4.2	Teoretický ateismus	120
9.4.3	Náboženská indiference	120
9.4.4	Militantní ateismus	121
9.5	Kořeny ateismu	121
9.5.1	Je třeba hledat kořeny ateismu?	121
9.5.2	Teologický komentář ke kořenům ateismu	121
9.5.3	Individuální kořeny ateismu	122
9.5.4	Sociokulturní kořeny ateismu	124
9.6	Nástin historie ateismu	126
9.7	Typy ateismu	127
9.7.1	Humanistický ateismus	127
9.7.2	Sociálně koncipovaný ateismus	129

9.7.3	Scientistní ateismus	131
9.8	Rozhovor mezi náboženstvím a ateismem	133
10	NOVÁ RELIGIOZITA	138
10.1	Nová situace	138
10.1.1	Přechod od moderny k postmoderně	138
10.2	Nová religiozita v křesťanství	139
10.2.1	Katolická církev	139
10.2.2	Nová religiozita v protestantských církvích	140
10.3	Nová religiozita mimo tradiční křesťanství	141
10.3.1	Důvody uvolňování z křesťanského rámce	141
10.3.2	Kulturní kontext nové mimokřesťanské religiozity	141
10.3.3	Nová religiozita a nová spiritualita	142
10.4	Konkrétní podoby nové religiozity	142
10.4.1	Atypické směry navazující na křesťanství	142
10.4.2	Západní ezoterismus	149
10.4.3	Orientální systémy v nové religiozitě	153
10.4.4	Nové synkretické tendence a kultury	157
10.4.5	Kvazireligiózní aspekty v hnutích lidského potenciálu	159
11	FENOMÉN NÁBOŽENSKÉHO SEKTÁŘSTVÍ	163
11.1	Dosavadní reflexe náboženského sektářství	163
11.2	Co je sekta?	163
11.2.1	Posuny významu slova „sekta“	163
11.2.2	Vymezení sekty pro potřeby této práce	164
11.3	Sekty na současné náboženské scéně	168
11.3.1	Rostou dnes sekty skutečně tak významně?	168
11.3.2	Příčiny prosperity sekt	168
11.3.3	Rozlišení sekt podle původu	170
11.3.4	Reakce na sekty	173
11.4	Teologický komentář o sektách a ekumenismu	175
11.5	Studium problematiky sekt v českém prostředí	176
12	MEZINÁBOŽENSKÉ VZTAHY	178
12.1	Důvody a východiska úvah o mezináboženských vztazích ..	178
12.2	Uspořádání dílčích témat v této kapitole	178
12.3	Objasnění pojmů	179
12.3.1	Disputace a dialog	179
12.3.2	Širší ekumenismus, synkretismus, proselytismus, intrareligiózní dialog	180

12.4	Modely mezináboženských vztahů	180
12.4.1	Náboženský exkluzivismus	181
12.4.2	Náboženský pluralismus	181
12.4.3	Dialogický model	182
12.5	Teologický komentář k mezináboženským vztahům	183
12.5.1	Poměr různých náboženství k mezináboženskému dialogu	183
12.5.2	Pokusy o určení místa křesťanství mezi náboženstvími	184
12.5.3	Nástin dějin vztahu křesťanství k jiným náboženstvím	186
12.5.4	Teologická hypotéza o jedinečnosti a univerzalitě křesťanství	193
	LITERATURA	198